

BETYÁR VOLT-E CIGÁNY JÓSKA?

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy szegény cigány. Mindenki úgy hívta, Cigány Jóska. Télenyáron sátorban lakott a faluvégen, kettecskén a feleségével, mert gyermekük nem volt.

Jóska egyszer felvette subáját, s bement a városba elintézni egyet s mást. Mikor hazafelé tartott, megeredt az eső, és a subája alaposan megázott. Eső után, mikor kisütött a nap, Jóska levetette a subáját, ráakasztotta egy kökénybokorra, hadd száradjon meg. Nézte, nézte és elgondolkozott:

„Ha én ezt a subát úgy tudnám levenni arról a kökénybokorról, hogy a bokor meg se rezdülne, bizonyára nagy betyár lenne belőlem!”

Megpróbálta, levette. A bokor ugyan megmozdult, de ő azt képzelte, egy levele sem rezdült meg.

„Jól van, Jóska – gondolta magában –, a bokor meg sem rezdült, tehát jó úton haladsz a betyárság felé!”

Bemegy a feleségéhez, és azt mondja:

– Hallod-e, te Margit, mondok én neked valamit!

– Mit mondasz nekem, Jóska? - kérdezte az asszony.

– Azt mondom neked, Margit, hogy én egy nagy betyár vagyok!

– Ugyan, Jóska, milyen nagy betyár lehetsz te, mikor világeletemben nem bántottál senkit, s még egy tút sem loptál?!

– Ebben igazad van, de azért én mégis azt mondom, hogy nagy betyár vagyok! Most azonnal eredj el a királyhoz, és mondd meg neki, hogy a te urad, Jóska nagy betyár!

– Ugyan, édes uram, mi jut eszedbe? – ijedezett az asszony.

– De bizony menj el azonnal a királyhoz, és tedd, amit mondtam!

Mit volt mit tennie, Margit felöltözött szépen, és elment a királyhoz. Köszönt illendőképpen:

– Szerencsés jó napot kívánok, felséges királyom!

– Mi járatban vagy? – kérdezte a király.

– Én, felséges királyom, abban a járatban vagyok, hogy bejelentsem az uramat magánál, mert az uram egy nagy betyár. Ő maga mondta, hogy jöjjenek azonnal, és jelentsem be felségednél az ő betyárságát.

Megcsóválta a fejét a király, majd így szólt:

– Ide hallgass, cigányasszony! Ha a te urad olyan nagy betyárnak tartja magát, menj haza, és mondd meg neki, hogy ha ma éjjel tizenkét órára el nem lopja a hátságparipámat, akkor a feje nem marad ott, ahol most van!

A cigányasszony nagy búsán hazaballagott. „No, Jóska, most neked lúttek” – gondolta.

- Voltál-e a királynál? – kérdezi az ura, mikor belépett az ajtón.
- Onnan jövök.
- És mit mondtál a királynak?
- Azt mondtam a királynak, hogy az én uram, Jóska: nagy betyár.
- És a király erre mit mondott?
- Azt mondta, hogy ha a te urad, Jóska olyan nagy betyár, akkor éjjel tizenkét órára lopja el a hátságparipámat, mert különben nem marad ott a feje, ahol most van.

Mérgelődött Jóska, nekitámadt az asszonynak:

- Tyú, azt a rongyos...! Nem szégyellted magad?! Hát feljelentettél engem a királynál?
- Csihadj, hé, mert mindjárt hozzád vágom ezt a fazekat! Hát nem te küldtél erővel, hogy menjek? Addig-addig veszekedtek, pörlekedtek, míg a végén mégiscsak megbékéltek. De az este közeledett. Mit volt mit tennie? Most már csak megpróbálja ellopni a király paripáját, mert hát nagyon jól érezte magát a feje a nyakán, ahol volt.

Elment, és vett egy zsák leveles dohányt meg egy kulacs pálinkát. A pálinkába álomport kevert. Ilyen alaposan felkészült, mert tudta, hogy a király paripájára tizenkét katona vigyáz éjjel-nappal. Mikor mindennel készen volt, elindult, és meg sem állt a király istállójáig. Ott az istálló ablaka alatt megállt, és elkezdett kiabálni.

- Magyar dohányt, jó leveles dohányt vegyenek!

A katonák felütötték a fejüket a kiabálásra, kinéztek az ablakon, s látták, hogy Cigány Jóska van ott. Kiszóltak:

- Maga az, Jóska bácsi?
- Igenis én vagyok!
- Jöjjön már be, Jóska bácsi, hadd lássuk, milyen az a leveles dohány.

Cigány Jóska bement, és megmutatta a portékáját. Megszagolták, morzsolgatták. Mindegyik katona vett belőle. Azonnal rápipáltak, rettentő mód ízlett nekik, alig győzték dicsérni.

Pipázás közben egyszer csak felsóhajt az egyik katona:

- De jó volna e mellé a dohány mellé egy pofa jó kisüsti pálinka!
- Ördögi szerencséd van, fiam – mondta Jóska –, mert éppen van nálam.
- Ide vele! – kiáltotta egyszerre több katona is.
- Igaz, hogy nem sok, de annyi talán jut – mondta Jóska –, hogy mind a tizenkettőtöket meg tudom kínálni egy pohárkával.

Azzal elővette az üveget, és sorra kínálta a katonákat. Egyszóval ami pálinkája volt, széosztotta köztük.

Mikor a katonák a pálinkát megitták, szép sorjában mind a tizenketten elaludtak.

Jóska ekkor odament a király paripájához, eloldotta a kötőfékjét, és szép lassan, csendesen kivezette az istállóból. Mikor kiért, felült a hátára, és egész hazáig olyan vígan lovagolt, mintha csak ő volna a király. Mikor hazaért, így szólt a feleségéhez:

– Látod, Margit, mégis elhoztam a hátsparipát, pedig tizenkét katona vigyázott rá!

Felesége azonban nem örült Jóska ügyességének.

– Nagy bajok lesznek ebből, meglásd – mondta neki aggódva.

De Jóska rá sem hederített. A lovat egy fához kötötte, jól bevacsorázott és lefeküdt.

Mikor a király reggel felkelt, kinyitotta az ablakát, kikönyökölt, és megnézte, milyen az idő, látja ám, hogy ott legel a paripája a falu végén, kikötve Cigány Jóska sátra előtt! Azonnal elküldött egy katonát Margitért.

Mit volt mit tennie, felöltözött szépen a cigányasszony, és ment a királyhoz a katonával.

– Megjöttem parancsára, felséges uram!

– Te cigányasszony, neked volt igazad, mikor azt mondtad, hogy az urad, Jóska nagy betyár! Most már magam is elhiszem, mert elvitte a hátsparipámat. Hát ha elvitte, legyen vele boldog, legyen az övé. Megérdemli, mert ügyes volt. Tizenkét katona vigyázott a lóra, de mind a tizenkettőt kijátszotta! Most menj haza, és mondd meg az uradnak, hogy ha el tudta lopni a hátsparipámat, akkor ma éjjel tizenkét óráig lopja ki az ágyból a papot, hozza a palotámba, különben a feje nem lesz ott, ahol most van.

Hazamegy nagy búsan Margit. Mondja otthon az urának, mit mondott a király. Mikor Jóska hallotta, mit kell tennie, bizony megvakarta a fejét. Most már mindegy, ezt is végre kell hajtani, gondolta magában.

Kiment a patakhöz, és fogott egy pontyot, majd elővett egy gyertyát és egy zsákot. Mikor beesteledett, elment a pap ablaka alá. A gyertyát meggyújtotta, beletette a hal szájába, a másik kezében pedig tartotta a zsákot. Mikor a gyertya égett, bal kezében felemelte a zsákot, jobb kezében a halat a gyertyával, és elkiáltotta magát:

– Aki be akar menni a mennyországba, bújjon a zsákba!

Felül a pap, hogy miféle beszédet hall, de nem szól semmit.

Jóska másodszor is elkiáltotta magát, még hangosabban.

A pap még jobban fülel, de nem szól.

Jóska harmadszor megint elkiáltotta magát:

– Aki be akar menni a mennyországba, bújjon a zsákba!

Gondolta a pap, ennek fele se tréfa, kikiáltott:

– Én akarok!

Felugrott az ágyból, kinyitotta az ablakot. Cigány Jóska gyorsan eldobta a halat gyertyástul, a zsákot az ablak alá tartotta, a pap szépen belebújt. Jóska gyorsan be akarta kötni a zsák száját, de a pap hosszabb volt mint a zsák, úgyhogy a feje kimaradt.

„Semmi baj – gondolta Jóska –, az a fontos, hogy a pap megvan.”

Azzal uzsgyi, vesd el magad, futott egyenest a királyhoz! Húzta a papot a lábánál fogva, fel a grádicsokon, és ahogy húzta felfelé, a pap feje oda-odaütődött egy-egy grádicsához.

– Jaj, jaj a fejem! – panaszkodott szegény. – Messze van még a mennyország?

– Még egy-két koppanás, és itt vagyunk a kapujában, tisztelendő uram – biztatgatta Cigány Jóska.

Közben felért a király szobájáig, kinyitotta az ajtót, és szerencsés jó estét köszönt.

– Teljesítettem a kívánságát, felséges királyom! Elhoztam a papot az ágyából.

Mikor a pap látta, hogy a király szobájában van és nem a mennyországban, nagy szégyenében még köszönni is elfelejtett, jobbnak látta, ha gyorsan futásnak ered. Nemcsak hazáig futott, hanem még a faluból is kifutott örökre; valahol a hetedik határban kötött ki.

– Nohát, Jóska, nem hittem volna – mondta a király –, mikor feleséged, Margit azt jelentette, hogy te nagy betyár vagy! Most már elhiszem!

Jóska csak forgatta a kalapját, a király pedig folytatta:

– Szerencsésen elloptad a hátsparipámat, neked adom, nem sajnálom, legyél vele boldog! Amiért pedig a papot elloptad, no, abba a zsákba, amelyikben cipelted, rakhatsz magadnak annyi aranyat, amennyit elbírsz!

Elkeseredett Jóska magában, hogy csak ilyen kis zsákot hozott, de amikor telerakta, olyan nehéz lett az aranytól, hogy meg sem tudta billenteni, úgyhogy csak fél zsák aranyat tudott hazavinni a hátán.

Így gazdagodott meg hirtelen Cigány Jóska. A pénzt megbecsülte, nem szórta el, nem itta el. Vett magának földet, takaros házat, tanyát, szép új ruhákat meg egy hintót a paripához! Úgy éltek, mint hal a vízben, és még máig is élnek, ha meg nem haltak.